

Od roku 2014 je schválen kanadský svěřenecký fond trust. Ten může zhodnocovat peníze od lidí i právnických osob.

Svěřenský fond - nový nástroj pro privátní správu majetku

Svěřenský fond, někdy označovaný také jako trust, původem institut anglosaského common law, je jednou z novinek, jež do českého právního řádu přinesl nový občanský zákoník. Česká právní úprava se při implementaci tohoto institutu inspirovala občanským zákoníkem kanadského Québecu, který je české kontinentální právní úpravě blízký. Nový občanský zákoník se tak zařadí mezi nemnoho evropských právních úprav, jež existenci trustů připstí.

Velice jednoduše lze svěřenský fond označit za účelově osamostatněný majetek bez právní subjektivity sloužící k zakladatelem stanovenému účelu. Svou povahou se svěřenské fondy blíží nadacím, liší se od nich však zejména nedostatkem právní subjektivity (svěřenský fond není právnickou osobou) a účelem, pro nějž může být svěřenský fond vytvořen (oproti nadaci může být vytvořen i za jiným nežli veřejně prospěšným či dobročinným účelem). Na rozdíl od nadací jsou svěřenské fondy také podrobeny menšímu dozoru ze strany státu.

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník

§ 1448

(1) Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele tak, že ten svěří správci majetek k určitému účelu smlouvou nebo pořízením pro případ smrti a svěřenský správce se zaváže tento majetek držet a spravovat.

(2) Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku a svěřenský správce je povinen ujmout se tohoto majetku a jeho správy.

(3) Vlastnická práva k majetku ve svěřenském fondu vykonává vlastním jménem na účet fondu svěřenský správce; majetek ve svěřenském fondu však není ani vlastnictvím správce, ani vlastnictvím zakladatele, ani vlastnictvím osoby, které má být ze svěřenského fondu plněno.

§ 1449

- (1) Účel svěřenského fondu může být veřejně prospěšný, anebo soukromý.
 - (2) Svěřenský fond zřízený k soukromému účelu slouží k prospěchu určité osoby nebo na její památku. Tento fond lze zřídit i za účelem investování pro dosažení zisku k rozdělení mezi zakladatele, zaměstnance, společníky či jiné osoby.
 - (3) Hlavním účelem veřejně prospěšného svěřenského fondu nemůže být dosahování zisku nebo provozování závodu. § 1450
- (1) Svěřenský fond musí mít vlastní označení.
 - (2) Označení svěřenského fondu musí vyjadřovat jeho účel a obsahovat slova „svěřenský fond“.

Jak lze svěřenský fond založit a principy jeho fungování

Svěřenský fond se vytváří vyčleněním majetku z vlastnictví zakladatele. Zakladatel takto vyčleněný majetek smlouvou nebo pořízením pro případ smrti svěří (podle nového občanského zákoníku se tím rozumí závěť, dědická smlouva nebo tzv. dovětek) svěřenskému správci k určitému účelu a ten se zaváže majetek držet a spravovat. Okamžik vzniku svěřenského fondu je pak vázán na okamžik, kdy svěřenský správce přijme pověření k jeho správě a - byl-li svěřenský fond zřízen pořízením pro případ smrti - okamžik smrti zůstavitele. Vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku, k němuž vykonává vlastnická práva vlastním jménem na účet fondu svěřenský správce. Majetek ve svěřenském fondu však není vlastnictvím správce, zakladatele ani osoby, jíž má být z fondu plněno (tzv. obmyšlený). V případě, že je potřeba do veřejného seznamu nebo do jiné evidence zapsat vlastníka majetku (typicky například katastr nemovitostí), uvede se osoba správce s poznámkou "svěřenský správce".

Svěřenský správce

Svěřenským správcem může být každý svéprávný člověk a, stanoví-li tak zákon, také právnická osoba (například banka). Svěřenského správce ustavuje především zakladatel a není vyloučena ani možnost, aby byl správcem zakladatel fondu nebo obmyšlený. V takovém případě však zákon stanoví

povinnost zřízení dalšího správce, přičemž správci právně jednají společně.

Každý svěřenský fond musí mít statut (sepsaný ve formě notářského zápisu) vydaný jeho zakladatelem, jehož podstatné náležitosti vymezuje zákon. Zákonné požadavky na minimální obsah statutu však nevyklučují možnost zakladatele řešit ve statutu i případné další otázky podle vlastní úvahy a podle okolností jednotlivého případu. Limitován je v zásadě pouze zákonem a dle našeho názoru též obecnou zásadou dobrých mravů.

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník

§ 1452

(1) Každý svěřenský fond musí mít statut. Statut svěřenského fondu vydává zakladatel. Zřizuje-li se svěřenský fond pořízením pro případ smrti, použije se přiměřeně § 311.

(2) Statut obsahuje alespoň

a) označení svěřenského fondu,

b) označení majetku, který tvoří svěřenský fond při jeho vzniku,

c) vymezení účelu svěřenského fondu,

d) podmínky pro plnění ze svěřenského fondu,

e) údaj o době trvání svěřenského fondu; není-li uvedena, platí, že fond byl zřízen na dobu neurčitou, a

f) má-li být ze svěřenského fondu plněno určité osobě jako obmyšlenému, určení této osoby, nebo způsobu, jak bude obmyšlený určen.

(3) Statut vyžaduje formu veřejné listiny.

Dohled nad správou svěřenského fondu vykonává zakladatel a osoba označená za obmyšleného, popřípadě další osoby, určili tak statut. V případech stanovených zákonem dohlíží na správu svěřenského fondu jiná osoba nebo skupina osob, anebo orgán veřejné moci.

K zániku svěřenského fondu dochází zejména uplynutím doby, na kterou byl svěřenský fond zřízen či dosažením jeho účelu.

K čemu svěřenské fondy slouží?

Svěřenský fond může být zřízen pro naplňování soukromého anebo veřejného

účelu. Svěřenský fond zřízený k soukromému účelu slouží k prospěchu určité osoby nebo na její památku. Tento fond lze zřídit i za účelem investování pro dosažení zisku, který může být následně rozdělen mezi zakladatele, zaměstnance, společníky či jiné osoby. Veřejně prospěšný svěřenský fond může být zřízen k naplňování kulturních, vzdělávacích, vědeckých či jiných podobných účelů.

Naproti tomu hlavním účelem veřejně prospěšného svěřenského fondu nemůže být dosahování zisku nebo provozování závodu (podniku).

Podstatou svěřenského fondu je pak plná správa cizího majetku svěřenským správcem. Ten je především povinen šetřit a rozmnožovat podstatu svěřenského fondu, dbát o naplňování jeho účelu a respektovat práva obmyšlených.

Plnění ze svěřenského fondu může být reprezentováno poskytováním plodů, užitků nebo výnosů ze svěřenského fondu nebo podílu z nich, anebo vydáním podstaty nebo podílu na podstatě svěřenského fondu při jeho zániku.

Využití svěřenského fondu v praxi

Svěřenský fond lze využít pro řešení různorodých životních situací, stejně jako naplňování specifických cílů a záměrů. V první řadě lze svěřenský fond zřídit ve prospěch určité osoby, případně osob, jimž má být ze svěřenského fondu plněno. Osobu obmyšleného určí zakladatel, a pokud tak neučiní, jmenuje obmyšleného a určí mu plnění ze svěřenského fondu správce. U svěřenského fondu zřízeného k soukromému účelu může správce vykonat toto právo pouze tehdy, jestliže statut určí okruh osob, ze kterého lze obmyšleného jmenovat.

Zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník

§ 1457

(1) Zakladatel má právo jmenovat obmyšleného a určit mu plnění ze svěřenského fondu, ledaže statut svěřenského fondu určí něco jiného.

(2) Nevyužije-li zakladatel práva podle odstavce 1, jmenuje obmyšleného a určí mu plnění ze svěřenského fondu svěřenský správce. Jedná-li se o svěřenský fond zřízený k soukromému účelu, může svěřenský správce vykonat toto právo, jestliže statut určí okruh osob, ze kterého lze obmyšleného jmenovat.

(3) Obmyšlenému lze přiznat právo na plody nebo užitky ze svěřenského fondu

nebo právo na majetek ze svěřenského fondu, případně na podíly na nich.

§ 1458

(1) Kdo je oprávněn jmenovat obmyšleného nebo určit mu plnění ze svěřenského fondu, postupuje podle statutu a vlastního uvážení. Může své rozhodnutí změnit nebo zrušit za podmínek určených statutem.

(2) Nikdo není oprávněn jmenovat obmyšleného nebo určit mu plnění ze svěřenského fondu pro vlastní zisk.

Jako konkrétní příklad lze uvést prarodiče, kteří chtějí svým dosud nezletilým vnukům věnovat část majetku, nicméně z důvodu jejich nízkého věku tak nechtějí učinit ihned, zároveň se o majetek již nemohou nebo nechtějí starat. Proto váží okamžik plnění až na dosažení jejich zletilosti, přičemž nic nebrání tomu, aby vnukům kromě toho určili výplatu ročního či měsíčního kapesného s tím, že zbytek podstaty jim bude vyplacen dosažením určeného věku. Obmyšlenými může být i konkrétní rodina, včetně jejich budoucích generací. V tomto případě je svěřenský fond zřízen pro ochranu jejich zájmů a zajišťování životních potřeb. Svěřenský fond lze zřídit i za účelem veřejným, představujícím nepřebornou škálu situací, od podpory útulků pro psy až po ochranu památek v historickém centru města, nevyjímaje účely typicky charitativní (například pomoc osamělým matkám s dětmi).

Do budoucna bude jistě zajímavé sledovat, zda si svěřenský fond, institut v českém právu dosud téměř neznámý, najde oblibu mezi českou veřejností. Už nyní lze skepticky nahlížet na to, zda je dostatečně upravena ochrana třetích osob, ale též samotných obmyšlených. Nelze přehlédnout ani spekulace o tom, zda se vedle rušení anonymních akciových společností nejde poněkud opačným směrem zavedením svěřenských fondů, jejichž struktura bude v zásadě skrytá. Autor: Jan Topinka, Zuzana Beniaková, Monika Drápalová, Havel, Holásek & Partners

Zdroj: http://finance.idnes.cz/sverensky-fond-lze-pouzit-jako-novy-nastroj-pro-privatni-spravu-majetku-1lu-/pravo.aspx?c=A130206_131243_pravo_vr

Institut svěřenského fondu jakožto zvláštního druhu správy cizího majetku je v

poslední době spojován s riziky praní špinavých peněz, daňových úniků a v neposlední řadě také s nahrazením anonymních akcií. Je však tento institut opravdu tak flexibilní, aby se tato rizika mohla v širší míře materializovat?

Zdroj: epravo.cz

Svěřenské fondy představují jednu z dalších novinek, které s sebou nový občanský zákoník přináší. Institut tzv. trustu pochází z common law a český zákonodárce se pro zavedení jeho obdoby do našeho právního řádu inspiroval především v občanském zákoníku frankofonní kanadské provincie Québec z roku 1994.

Úvodem je třeba zmínit podstatu svěřenského fondu, jež představuje správu cizího majetku, kdy zakladatel svěřenského fondu (fyzická či právnická osoba) svěří část svého majetku správci, aby jej spravoval za určitým účelem. Zakladatel v této chvíli přestává být vlastníkem vyčleněného majetku. Jeho vlastníkem se však nestane ani svěřenský správce, ani obmyšlený jakožto osoba, které má být ze svěřenského fondu plněno, a dokonce ani samotný svěřenský fond. Svěřenský fond totiž nemá právní osobnost (v předešlé terminologii právní subjektivitu), tudíž nemá způsobilost mít práva a povinnosti. Jedná se o oddělené a nezávislé vlastnictví majetku, který nemá vlastníka. Svěřenský fond je tedy de facto souborem majetku, který nikomu nepatří, má však své určení stanovené zakladatelem.

Svěřenské fondy se v zahraničí těší vysoké oblibě především díky svým odlišnostem od ostatních právních subjektů. Svou povahou se sice blíží nadacím, narozdíl od nich se vyznačují nedostatkem právní subjektivity, avšak vyšší variabilitou účelu zřízení. Účel svěřenského fondu nemusí být vždy veřejně prospěšný, což přináší širokou škálu možností využití k soukromým účelům, zejména tím, že svěřenské fondy mohou být založeny i na dobu určitou ve prospěch určité osoby či rodiny. Největšími výhodami svěřenského fondu jsou, resp. mají být anonymita, která může být zakladateli díky svěřenskému fondu poskytnuta, ochrana majetku a nízká míra zdanění. Při výčtu přínosů svěřenských fondů je třeba zmínit i nižší míru veřejnoprávního dohledu nad svěřenskými fondy. Z těchto důvodů se objevují obavy, že tento institut bude zneužit právě pro praní špinavých peněz, daňové úniky či korupci. Zda přijatá právní úprava skutečně poskytuje pro tyto činnosti dostatečné zázemí, tedy zda

jsou uvedené obavy namísto, je popsáno níže.

Anonymita

Na první pohled se může zdát, že z důvodu nefigurování zakladatele ani obmyšleného v žádném veřejném rejstříku není původ majetku ani jeho původního vlastníka snadno zjistitelný. V této souvislosti je třeba uvést, že tradice ochrany soukromí je v České republice velmi krátká a s ohledem na nestálost právního prostředí může být velmi často narušována. Není tedy důvod se spoléhat na to, že v dohledné době nebude zavedena povinnost zápisu zakladatele do veřejného rejstříku. Vyzdvihovaná anonymita a nízká míra dohledu nad svěřenskými fondy bude navíc s velikou pravděpodobností narušena v pořadí již čtvrtým návrhem směrnice o předcházení zneužití finančního systému k praní špinavých peněz a financování terorismu a návrhem nařízení o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků. Jak tento návrh směrnice, tak doporučení proti praní špinavých peněz vydané Finančním akčním výborem si v první řadě kladou za cíl zvýšit efektivitu boje proti praní špinavých peněz regulací na mezinárodní a unijní úrovni.

Cílem navrhované směrnice je mimo jiné posílit transparentnost vlastnických poměrů nejen společností, ale i svěřenských fondů či jiných obdobných entit. Dosavadní stav je považován za snadno zneužitelný pro zločinné či teroristické účely, neboť právě zakrýváním skutečných vlastníků se utváří prostor pro praní špinavých peněz, korupci či daňové úniky. Z tohoto důvodu směrnice zavádí povinnost mít k dispozici přiměřeně rozsáhlou, pravdivou a aktuální informaci o vlastnictví a kontrole dané entity. Pro svěřenský fond by přijetí návrhu směrnice znamenalo nutnost být vždy informován o svém zakladateli a obmyšleném. Daná informace by měla navíc být na vyžádání poskytnuta příslušnému finančně analytickému útvaru. Navrhovaná lhůta pro transpozici směrnice činí dva roky.

Zdaňování

Jedním z důvodů využívání tohoto institutu v zahraničí je bezesporu nízké zdanění jak dosaženého zisku, tak výplaty podílu obmyšleného. Tato skutečnost však v české právní úpravě nebyla téměř vůbec zohledněna. Ačkoliv není svěřenský fond právní osobou, paradoxně podléhá dani z příjmů právnických osob. Zisk ze zhodnocení majetku ve svěřenském fondu je

zdaňován, přičemž aktuální sazba činí 19 %. Co se týká vložení majetku do svěrenského fondu, tato transakce není předmětem daně z příjmu právnických osob. Na druhou stranu pokud by vkládaným majetkem byla nemovitost, podléhá takový vklad dani z nabytí nemovitých věcí ve výši 4 %.

Další překážkou využití svěrenského fondu je skutečnost, že nakonec bylo prosazeno i zdanění výplaty ze svěrenského fondu obmyšlenému. Obecně je tento příjem obmyšleného považován za tzv. ostatní příjem dle ustanovení § 10 zákona o dani z příjmů a bude se aktuálně zdaňovat 15% daní. Výjimkou jsou pouze příjmy ze svěrenského fondu vytvořeného pořízením pro případ smrti (§ 4a zákona o dani z příjmu) z důvodu srovnání podmínek se zdaněním v rámci dědictví.

Ochrana majetku

Jedna z mála aspektů, které zákonodárce svěrenskému fondu ponechal v návaznosti na zahraniční úpravu, se týká ochrany majetku. Majetek ve svěrenském fondu totiž není možné postihnout v rámci exekučního či insolvenčního řízení. Pokud však obmyšlenému v době trvání svěrenského fondu vznikne nárok na konkrétní plnění, ten již bude postižitelný. Každopádně majetek ve svěrenském fondu jako takový je prozatím ochráněn před exekucí či případným insolvenčním řízením. To však samozřejmě neznamená, že různé „odkláněcí“ převody majetku do svěrenského fondu jsou chráněny před možnostmi dotčených věřitelů dovolávat se např. relativní neúčinnosti (dříve odporovatelnosti) či neplatnosti takových úkonů.

Závěrem

S ohledem na výše uvedené lze shrnout, že nový institut svěrenského fondu „po česku“ není (minimálně do budoucna) natolik „neprůstřelný“ či flexibilní, aby to zavdávalo výraznější obavy z praní špinavých peněz či daňovým únikům ve velkém měřítku. Osoby, které se budou chtít dopouštět těchto činností, mají k dispozici mnohem neprůhlednější zahraniční (mimounijní) trusty či zcela jiné prostředky, jež samozřejmě ve svém článku nemíním uvádět.

Mgr. Monika Kretková,
advokátní koncipientka

Zavedení institutu svěrenských fondů novým občanským zákoníkem jde přesně opačným směrem než zákaz anonymních akcií. „Je to, jako by vláda před anonymním vlastnictvím pečlivě utěšňovala každou skulinu oken, současně mu ale dokořán otevřela dveře,“ glosuje přední česká advokátka JUDr. Vladimíra Glatzová.

Obmyšlený

Obmyšlený je pojem jednak z pojišťovnictví, kde označuje příjemce plnění, pokud jím není pojistník (typicky při životním pojištění) a jednak z oblasti správy cizího majetku, kde označuje beneficianta, někoho, kdo má prospěch z majetku, který spravuje jiný.[1]

Pojištění

V pojišťovnictví je obmyšlený termín, který označuje osobu, která není pojištěným, a přesto je oprávněná k příjmu pojistného plnění. Je obvykle uvedena v pojistné smlouvě životního pojištění. Obmyšlený může být v pojistné smlouvě výslovně uveden nebo může být uveden pouze formou příbuzenského vztahu např. syn nebo manželka. Není-li obmyšlený v pojistné smlouvě přímo uveden, je určen zákonem. Obmyšlených osob může být v pojistné smlouvě uvedeno více a pojistník může dokonce stanovit i poměr, jakým si obmyšlené osoby rozdělí případný příjem pojistného plnění.[2]

Například pojistná smlouva pro případ smrti pojištěného uvádí někoho z pozůstalých, jenž má nárok na příjem pojistného plnění – tato osoba se označuje jako obmyšlený.[3]

Správa cizího majetku

Pokud jde o správu majetku obmyšlený je ten, komu plyne prospěch (komu je plněno) ze svěrenského fondu. Kdo se obmyšleným stane, o tom rozhodl zakladatel ve statutu svěrenského fondu, nebo kdo se jím stane z tohoto statutu nějak vyplývá, například je stanoveno kdo a jak o tom rozhodne.[4] Status může také stanovovat nějaké podmínky pro to, aby obmyšlený z fondu čerpal plnění. Obmyšlený může na činností fondu vykonávat dohled.[5]

Tato právní úprava platí od 1. ledna 2014.

Reference

zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 25. ledna 2012, občanský zákoník, § 1400 [online].
[cit. 2014-01-01]. Dostupné online.

§ 2826 OZ

§ 2829 OZ

§ 1452, odst. 2, písm. f) OZ

§ 1463 OZ